

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

203. An coniuges peccent etiam venialiter, si actum matrimonialem
exerceant causa vitandæ fornicationis? Ex quo cursim infertur, quod qui
matrimonium ineunt causa vitandæ fornicationis, sine sint ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

dere, ut ea ratione magis profit, meliusque nutriatur natura, iuxta illud delictioforum hominum axioma; quod sapit, nutrit: nullum est peccatum. Et in hoc sensu in nostro casu admittenda est doctrina prædictorum Auctorum. Hucusque Dicastillas.

6. Dicendum est igitur, nostram opinionem contra dictum Theologum, esse etiam secundum mentem aduersariorum satis probabilem, licet contrariam, probabiliorem, & communiorem simul cum ipsis ego existimem.

Sup. hoc inf. in Ref. 205. 206. 209. & 215. §. vi. & in Ref. 187. §. Nota etiã.

7. Et ex his infertur contra Ludouicum de S. Iuan in sum. art. 6. q. 25. de matrim. diff. 3. fol. 995. & alios, quos adducit, & impugnat Leander de Sacram. tom. 2. tract. 9. disput. 25. quest. 42. posse coniuges inchoare copulam delectationis causa, & postea eam non abfoluere, dummodo nec subsit periculum pollutionis alterius coniugis, & vxor inchoata ea copula contenta sit. Quia copula absque seminatione reputatur instar tactuum partium verendarum, qui inter coniuges, cessante pollutionis periculo, liciti, & permitti sunt: sicut ergo tactus, etiam si ex natura sua ordinentur ad actum, liciti sunt, quamuis non sit ultra progressus; sic & erit inchoata copula.

8. Quæro tertio, quid sentiendum de illa doctrina Ioannis Præpositi in 3. part. D. Thom. 2. quest. 6. de bono matrim. dub. 23. num. 173. vbi sic ait: Ex his patet quid dicendum, quando aliquis accedens ad suam, imaginatur fœminam pulchram, quod ardentius actum conjugalem exerceat. Si enim ita imaginetur aliam pulchram, ut animum pascat, perinde ac si rem cum illa haberet, & mortaliter peccat voluntarie sese delectando cum aliena, immo ita se gerens, ac si rem cum illa haberet: si vero hæc imaginatio solum subserviat, ut ardentius feratur in vxorem, ibi sistendo, id solum est peccatum veniale.

Sup. hoc in ref. not. præterita. §. 2.

9. Idem iudicium est de aspectu picture in illum finem, licet propter periculum mentalis adulterij id planè sit dissuadendum, & in hominibus carnalibus fortè rarè abfit peccatum mortale: cum hi actum exercentes ex tali imaginatione facillè ferantur cæco impetu in aliquam, cupientes eidem adherere, quamuis non esset sua, cupiantque rem habere cum ea, quam imaginatione sibi repræsentant. Ita Præpositus. Sed ego hæc omnia puto satis periculosa, & in praxi omnino fugienda, neque vilo prætextu admittenda.

RESOL. CCIII.

An coniuges peccent etiam venialiter, si actum matrimonialem exercent causa vitanda fornicationis? Ex quo cursum infertur, quod qui matrimonium inuenit causa vitanda fornicationis, siue sint senes, siue iuvenes, non peccare venialiter. Ex part. 3. tract. 4. Ref. 218. alias 219.

Sup. hoc supra in Ref. 201. §. Sed quid.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet D. Thomas in 4. diff. 31. q. 62. art. 2. ad 2. Bonauentura ibid. q. 2. art. 2. D. Augustinus lib. 1. de nupt. cap. 14. Gregorius lib. 3. moral. c. 20. & ex Neoterico Franciscus Syluius in addit. ad 3. part. q. 49. art. 6. concl. 4. Ratio est, quia talis coniux aliquo modo obsequitur libidini, quamuis eam coerceat intra limites matrimonij: & cum exigit debitum non causa prolis, desunt ea bona quibus actus matrimonialis honestetur, scilicet fides ex parte, & proles. Ergo, &c.

2. Sed negatiuam sententiam, & meritò sustinent Durandus in 4. diff. 31. q. 4. Paludanus q. 2. art. 3.

Maior q. vnic. concl. 4. Nauarrus cap. 16. n. 32. Philargus de offic. sacer. tom. 3. part. 2. lib. 4. cap. 19. Coniugium, num. 5. & alij, quia matrimonium post lapsum hominis in peccatum ordinatum est etiam in remedium concupiscentiæ, quæ omnia ita vera existimant, ut mihi non placeat limitatio, quam adhibet Sanchez de matrim. tom. 3. lib. 9. disput. 9. num. 4. Paludanus in 4. diff. 31. quest. 2. art. 2. D. Antonius 3. part. in 1. cap. 20. §. 11. Veraciter in speculo 3. part. art. 16. concl. 1. uterque opinionem supradictam esse amplectendam, quod alia remedia carnis coercendæ coniugij non sufficere videntur. Nam vt optimè docent Coniugium num. 9. & Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 4. num. 2. cur necesse erit noua remedia præferre, quando ad hoc medium conjugalis vius bonum est ad eum etiam finem à Deo ordinatum, & ab Apollolo 1. Cor. 7. commendatum? Profectò valde anxi reddentur coniuges, præsertim qui sine spe proles copulantur, si examine debeant non aliis modis, v. g. ieiuniis, aliisque carnis afflictionibus continentie suæ mederi possint. Ita Layman.

3. Ex his infero contra Syluium obis sup. in fin. quod qui matrimonium inuenit causa vitanda fornicationis, siue sint senes, siue iuvenes, non peccare venialiter, licet ipse contrarium non bene aliat.

RESOL. CCIV.

An coniuges peccent venialiter, si exercent actum conjugalem causa valetudinis conseruanda? Et quid, si occurrit aliud medium accommodatum pro conseruanda valetudine? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 217. alias 218.

§. 1. **A**ffirmatiuè responderet D. Thomas in 4. diff. 31. art. 2. ad 4. & in supplement. 3. q. 49. art. 5. ad 4. & Paludanus in 4. diff. 31. quest. 2. art. 3. D. Antonius 3. part. tit. 1. cap. 20. §. 11. Ledema q. 49. art. 5. dub. 4. & nouissimè Franciscus Syluius in 3. p. q. 49. art. 6. concl. 5. vbi sic asserit. Qui exercent actum conjugalem causa valetudinis, venialiter peccant, quia licet finis intentus sit bonus, & medium quod eligunt sit licitum, non est tamen proportio mediij ad finem: actus enim conjugalis non est delectationis ad sanitatem corporalem, sed ad generationem.

2. His tamen non obstantibus contrarium sententiam probabilem etiam esse puto, quam tenent Major in 4. diff. 32. q. vnic. §. bis præmissis, concl. 5. Coniugium de Sacram. diff. 34. dub. 1. num. 10. Emanuel Sa. ver. debitum, num. 5. Layman in Theol. mor. lib. 5. part. 2. cap. 4. num. 3. & alij, quia cum matrimonium præcipue institutum sit ad propagationem speciei, videtur etiam secundariò institutum esse ad conseruationem indiuidui, species enim nisi saluis indiuiduis propagari non potest. Ergo, &c.

3. Vnde non mihi placet limitatio Fillicij tom. 2. tract. 10. part. 1. cap. 9. num. 31. Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 9. disput. 10. num. 3. Henriquez lib. 11. c. 13. num. 5. nempe nostram sententiam tunc esse veram, quando non occurrit aliud medium accommodatum pro conseruanda valetudine. Dicendum est etiam absolutè, vsum matrimonij esse licitum, etiam si pro tuenda valetudine alia media proportionata occurrerent: nam in tali casu nulla potest ostendi inordinatio cum coniux vratur re in se non mala ad effectum honestum, ad quem naturaliter est proportionata.

RESOL.